

TỪ TÁC PHẨM “NÂNG CAO ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG QUÉT SẠCH CHỦ NGHĨA CÁ NHÂN” SUY NGHĨ VỀ VẤN ĐỀ CHỐNG THAM NHŨNG HIỆN NAY

***SOME THOUGHTS ON CURRENT SITUATION OF ANTI -
CORRUPTION DERIVED FROM THE WORK “ENHANCING
REVOLUTIONAL MORALS TO WIPE OUT INDIVIDUALISM”***

LÊ HỮU ÁI

Trường Đại học Kinh tế, Đại học Đà Nẵng

TÓM TẮT

“Nâng cao đạo đức cách mạng quét sạch chủ nghĩa cá nhân” là một trong những nội dung cơ bản trong tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức. Tác phẩm chỉ rõ những biểu hiện của chủ nghĩa cá nhân, nguyên nhân, tác hại và các biện pháp phòng chống. Từ đó bài báo phân tích các nguyên nhân và đề ra năm giải pháp cơ bản để phòng chống tham nhũng trong giai đoạn cách mạng hiện nay.

ABSTRACT

“Enhancing revolutionary morals to wipe out individualism” is one of the main points in Ho Chi Minh’s thoughts. This article deals with the portrait of individualism; the causes, effects and solutions to this issue. This paper also investigates the motivations of corruption and presents five key solutions to anti - corruption movement in the current revolutionary period.

1. Đặt vấn đề

Trong hệ thống tư tưởng Hồ Chí Minh, tư tưởng đạo đức và tấm gương đạo đức của Người chiếm một vị trí quan trọng. Các chuẩn mực đạo đức được hình thành từ rất sớm, cùng với thời gian, sự từng trải, chiêm nghiệm đã giúp cho Hồ Chí Minh đi đến khái quát những nội dung cơ bản về nền tảng của đạo đức cách mạng, và chính điều đó tạo nên động lực quan trọng trong sự nghiệp giải phóng dân tộc và xây dựng đất nước.

Tuy nhiên, ngày nay trong bối cảnh nước ta gia nhập WTO; sân chơi hoàn toàn mới mẻ khắc nghiệt trên mọi phương diện, những mặt trái của cơ chế thị trường, những thách thức của hội nhập kinh tế quốc tế là không nhỏ; nhiều giá trị đạo đức truyền thống bấy lâu được thừa nhận trong cộng đồng, đã từng phát huy sức mạnh to lớn trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, thì nay những giá trị ấy đã có nhiều người hoài nghi, rằng các giá trị đạo đức truyền thống có còn hữu ích trong công cuộc dựng xây đất nước? Phải chăng là lỗi thời? Là lực cản trong công cuộc đổi mới đất nước?

Thực tế cuộc sống đặt ra nhiều vấn đề phức tạp, nhất là trong lĩnh vực đạo đức, tình trạng “tham nhũng, lãng phí vẫn diễn ra nghiêm trọng ở nhiều ngành, nhiều cấp, nhiều lĩnh vực với phạm vi rộng, tính chất phức tạp gây hậu quả xấu về nhiều mặt, làm giảm sút lòng tin của nhân dân là một trong những nguy cơ lớn đe dọa sự tồn vong của

Đảng và chế độ ta” [1].

2. Bối cảnh và những tư tưởng cơ bản của tác phẩm “Nâng cao đạo đức cách mạng quét sạch chủ nghĩa cá nhân”

2.1. Ngược dòng lịch sử, những nhắc nhở của Hồ Chí Minh trên lĩnh vực này vẫn còn mang ý nghĩa thời sự, với bút danh T.L, trong bài viết “Nâng cao đạo đức cách mạng quét sạch chủ nghĩa cá nhân” nhân dịp kỷ niệm 39 năm thành lập Đảng, trên báo Nhân Dân số 5049, ngày 03/02/1969, Hồ Chí Minh đã phân tích và chỉ rõ những biểu hiện cơ bản của chủ nghĩa cá nhân, nguyên nhân và biện pháp phòng chống vì mục đích tạo nên sức mạnh cho toàn Đảng, toàn dân để hoàn thành nhiệm vụ, thống nhất đất nước. Cũng cần lưu ý rằng, bài viết ra đời trong hoàn cảnh đất nước còn chia cắt, cả miền Bắc là hậu phương lớn cho miền Nam, với khẩu hiệu “tất cả vì miền Nam ruột thịt”, với khát vọng cháy bỏng là giải phóng miền Nam, thống nhất Tổ quốc. “Dù có phải đốt cháy cả dãy Trường Sơn cũng phải dành cho được độc lập dân tộc” Ở tuổi “thất thập cổ lai hy” Hồ Chí Minh còn nhận xét: “một dân tộc, một Đảng và một con người, ngày hôm qua là vĩ đại, có sức hấp dẫn lớn, không nhất định hôm nay và ngày mai vẫn được mọi người yêu mến và ca ngợi, nếu lòng dạ không trong sáng nữa, nếu sa vào chủ nghĩa cá nhân [2].

Nâng cao đạo đức cách mạng, với Hồ Chí Minh đó là đạo đức của “Đảng viên và cán bộ chúng ta” [3]. Cho dù rất nhiều lần Người sử dụng khái niệm đạo đức trong những hoàn cảnh cụ thể khác nhau như “*đạo đức mới, đạo đức cách mạng*”, “*đạo đức xã hội chủ nghĩa*”, “*đạo đức cộng sản*”, “*đạo đức tập thể*”,... nhưng tất cả đều chứa nội hàm giống nhau, đó là đạo đức được hình thành trong cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc, giải phóng con người, là vì mục tiêu lý tưởng cách mạng, là “mình vì mọi người”, là đặt lợi ích tập thể lên trên lợi ích cá nhân.v.v...

2.2. Trong khuôn khổ và tính chất của bài báo, Hồ Chí Minh thể hiện ý tưởng của mình một cách ngắn gọn, hàm súc, dễ hiểu. Trước hết, Người ghi nhận những đóng góp to lớn của Đảng qua 39 năm từ Cách mạng Tháng Tám đến cuộc kháng chiến chống Thực dân Pháp trường kỳ và gian khổ và ngày nay Đảng lãnh đạo toàn dân, chiến đấu chống giặc Mỹ xâm lược, xây dựng cuộc sống mới, hăng hái, tiên phong gương mẫu, lập nhiều thành tích. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tích đáng tự hào ấy “còn có một ít cán bộ đảng viên mà đạo đức, phẩm chất còn thấp kém” [4]. Nguyên nhân dẫn đến tình trạng trên trong một số cán bộ đảng viên là do chủ nghĩa cá nhân, mà chủ nghĩa cá nhân là đối lập với tập thể, Hồ Chí Minh giải thích một cách đơn giản rằng “việc gì cũng nghĩ đến lợi ích riêng của mình trước hết. Họ không lo “mình vì mọi người” mà chỉ muốn “mọi người vì mình”. Tác hại của chủ nghĩa cá nhân, theo Người là nghiêm trọng, đó là “ngại gian khổ, khó khăn, sa vào tham ô, hủ hóa, lãng phí, xa hoa”, họ tham danh trục lợi, thích địa vị quyền hành. Họ tự cao tự đại, coi thường tập thể, xem thường quần chúng, độc đoán, chuyên quyền. Họ xa rời quần chúng, xa rời thực tế, mắc bệnh quan liêu mệnh lệnh. Họ không có tinh thần cố gắng vươn lên, không chịu khó học tập để tiến bộ” [5]. Cuối cùng, sau khi chỉ ra những tác hại của chủ nghĩa cá nhân, Hồ Chí Minh chỉ ra các biện pháp nhằm hạn chế và khắc phục theo Người, đó là: tăng cường giáo dục lý tưởng cách mạng, thực hành phê và tự phê, kỷ luật nghiêm minh, công tác kiểm tra của Đảng phải chặt chẽ. Người yêu cầu: Cán bộ đảng viên phải đặt lợi ích cách mạng lên trên hết “phải kiên quyết quét sạch chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng” [6], cán bộ đảng viên phải có tinh thần đoàn kết có ý thức tổ chức kỷ luật, yêu dân, tôn trọng dân, luôn học tập để nâng cao trình độ...

3. Nguyên nhân và các giải pháp phòng chống tham nhũng ở nước ta trong giai đoạn hiện nay

3.1. Những dự báo của Hồ Chí Minh gần một phần ba thế kỷ qua đến nay vẫn còn nguyên giá trị thời sự. Trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế, mở rộng giao lưu với nước ngoài, những mặt trái của cơ chế thị trường có điều kiện thuận lợi nảy sinh và phát triển. Một khi các lợi ích được đề cao, được xem như là đòn bẩy kích thích sự phát triển kinh tế- xã hội, thì điều đó cũng có nghĩa là thừa nhận cái tôi cá nhân. Vấn đề đặt ra là tôn trọng cá nhân, thừa nhận nó như một đơn vị nhân cách, không hòa tan hay vi phạm quyền cá nhân của con người. Tuy nhiên, giới hạn giữa quyền cá nhân và cá nhân vị kỷ là rất mong manh, chỉ cần tuyệt đối hóa nó thì ngay tức khắc sẽ dẫn đến chủ nghĩa cá nhân, cơ sở hình thành tệ tham nhũng. Bởi vì, tham nhũng được hiểu là “hành vi của người có chức vụ, quyền hạn đã lợi dụng chức vụ, quyền hạn đó vì vụ lợi” (Điều 1 Luật Phòng chống tham nhũng). Cũng luật này đã chỉ rõ những người có chức vụ, quyền hạn gồm: cán bộ công chức, sĩ quan quân đội, công an, cán bộ lãnh đạo trong các doanh nghiệp..., Người được phân công, bổ nhiệm nhiệm vụ quản lý hành chính nhà nước các cấp. Có thể nói, tham nhũng ở nước ta khá phổ biến, được xem là vấn đề nhức nhối nhất mà cả nhà nước và xã hội đang phải đối mặt. Tham nhũng được xem là thách thức về năng lực cầm quyền và quản lý của nhà nước được xem là mối đe dọa trực tiếp cho sự tồn vong của chế độ.

Nguyên nhân của tham nhũng thì có nhiều, theo chúng tôi chung quy lại do hai nguyên nhân chính là do *cơ chế kinh tế* và *thiết chế vận hành của bộ máy nhà nước*.

Ở *phương diện thứ nhất*, do thiết lập chế độ công hữu trong toàn bộ nền kinh tế quốc dân và sử dụng các biện pháp quản lý tập trung quan liêu, bao cấp quá lâu là nguyên nhân sâu xa phát sinh tệ quan liêu, tham nhũng. Điều này thể hiện ở chỗ là chế độ công hữu không xác định được chủ sở hữu đích thực đối với tư liệu sản xuất, có lúc tư liệu sản xuất dường như được xem là vô chủ, do vậy cả một thời gian dài tư liệu sản xuất, của cải xã hội bị thất thoát, sử dụng lãng phí. Cùng với nó, cơ chế cấp phát, xin - cho cũng là nguyên nhân phát sinh nhiều tệ nạn tiêu cực. Khi chuyển sang cơ chế thị trường, cơ chế kinh tế ấy lại chậm được đổi mới, tạo ra nhiều sơ hở trong quản lý kinh tế, để nạn tham nhũng tiếp tục hoành hành. Tình trạng vô chủ đối với tài sản thuộc sở hữu nhà nước vẫn đang là “mỏ vàng” lớn để các quan tham đục khoét. Thêm vào đó là sự độc quyền của doanh nghiệp nhà nước trong nhiều lĩnh vực, sự can thiệp trực tiếp có tính chủ quan, tùy tiện của Nhà nước vào một số hoạt động kinh tế cũng là tác nhân chính làm cho tình trạng tham nhũng trở nên trầm trọng. Trong quá trình chuyển đổi hợp tác xã, sắp xếp cổ phần hóa doanh nghiệp nhà nước, quy hoạch giải tỏa sử dụng đất đai, thực hiện các dự án đầu tư,... Khi những công cụ quản lý nền kinh tế được thiết lập đã mất tác dụng, thêm vào đó là hệ thống pháp luật, công cụ quản lý, điều tiết nền kinh tế thị trường chưa được xây dựng, củng cố và hoàn thiện thì tệ buôn gian bán lận, “rút túi ăn cắp” sẽ tất yếu trở thành bệnh dịch nguy hiểm và lây lan nhanh chóng trong toàn bộ hệ thống quyền lực nhà nước.

Trong *phương diện thứ hai*, chúng ta đã thiết lập thể chế chính trị nhất nguyên do Đảng Cộng sản lãnh đạo. Thể chế đó đảm bảo được sự tập trung quyền lực nhằm thực hiện nhiệm vụ chiến lược xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN. Về mặt

nhà nước, Đảng ta chủ trương xây dựng nhà nước pháp quyền của dân, do dân, vì dân. Trên thực tế, bộ máy nhà nước đã phát huy hiệu quả to lớn trong cách mạng dân tộc, dân chủ, nhân dân. Tuy nhiên, ngày nay môi trường kinh tế, chính trị, xã hội có những biến đổi căn bản. Song việc tập trung quyền lực mà lại thiếu cơ chế cụ thể để cân bằng và kiểm soát quyền lực, các công cụ quản lý kinh tế kém hiệu quả, chưa thực sự công khai, minh bạch trong thực thi quyền lực, việc thực hiện quyền làm chủ của người dân chưa cao, các chế tài luật pháp đối với các hành vi vi phạm pháp luật chưa đủ mạnh... chính những điều đó đã tạo ra nhiều kẽ hở để một số cán bộ lãnh đạo, quản lý lợi dụng quyền lực của cộng đồng trao cho để mưu cầu lợi ích riêng cho mình.

3.2. Nhằm hạn chế và từng bước đẩy lùi tham nhũng cần phải tiến hành đồng bộ các biện pháp, Hồ Chí Minh quan niệm “Mỗi cán bộ đảng viên phải đặt lợi ích của cách mạng, của đảng lên trên hết, trước hết phải quét sạch chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng, bồi dưỡng tư tưởng tập thể, tinh thần đoàn kết, tính tổ chức và kỷ luật”[7]. Trước mắt, thiết nghĩ phải làm tốt các công việc sau đây.

- *Thứ nhất*, phát động một nếp sống lành mạnh trên các nguyên tắc truyền thống “đói cho sạch, rách cho thơm” “giấy rách phải giữ lấy lề”, tạo nên dư luận xã hội, sự đồng thuận của mọi tầng lớp nhân dân, tẩy chay, lên án tham nhũng, coi tham nhũng là hành vi trộm cắp, là tội phạm.

- *Thứ hai*, Đảng phải quyết tâm, có biện pháp cụ thể trong đấu tranh chống tham nhũng, thực hiện tốt quy chế dân chủ cơ sở, xây dựng xã hội công dân, khuyến khích người dân đoàn kết, dám nói sự thật, có biện pháp, có cơ chế bảo vệ những người dám tố cáo, nói lên sự thật. Tăng cường chỉnh đốn Đảng, giáo dục cho đảng viên “có lối sống trong sạch, lành mạnh, có kỷ cương, kỷ luật, không quan liêu, tham nhũng, lãng phí và kiên quyết đấu tranh chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí và tiêu cực khác” [8] như Hồ Chủ tịch quan niệm rằng: đảng viên luôn là tấm gương sáng cho mọi người noi theo “Đảng viên theo trước, làng nước theo sau”. Vì thế, thực tế cho thấy, hầu hết tất cả các vụ tham nhũng đều do những cán bộ có chức có quyền thực hiện. Vì vậy, Đảng phải có thái độ dứt khoát, trừng trị nghiêm minh bằng luật pháp.

- *Thứ ba*, phải đổi mới toàn bộ thể chế kinh tế và chính trị, tạo cơ sở khách quan cho việc đẩy lùi tham nhũng. Về kinh tế, phải xóa bỏ cơ chế xin - cho tài chính, xác định rõ trách nhiệm bằng các hình thức sở hữu thích hợp đối với tư liệu sản xuất, đẩy nhanh cổ phần hóa doanh nghiệp tạo ra cơ chế tự chủ tài chính, kiểm soát ngay trong nội bộ. Thực hiện triệt để tiết kiệm trong bộ máy hành chính Nhà nước. Trong chính trị, phải xây dựng một thiết chế kiểm soát quyền lực trong Đảng, cơ quan chống tham nhũng phải có quy chế hoạt động độc lập. Xây dựng Nhà nước pháp quyền, đẩy mạnh cải cách hành chính theo hướng hiện đại, hệ thống tư pháp phải chuyên nghiệp.

- *Thứ tư*, mở rộng dân chủ trong Đảng và trong toàn xã hội, tạo dựng cơ chế dân chủ giúp cho cán bộ đảng viên, viên chức trong bộ máy nhà nước thấy được trách nhiệm, không chủ quan duy ý chí khi ra các quyết định, tạo nên không khí cởi mở, tôn trọng, hiểu biết lẫn nhau, từ đó nâng cao được ý thức trách nhiệm trong công việc. Đối với toàn xã hội, cần đẩy mạnh thực hành dân chủ cơ sở để mọi người dân có điều kiện

kiểm tra, giám sát lẫn nhau, giám sát công việc của các tổ chức, cơ quan mà kịp thời ngăn chặn, phát hiện những hành động tham nhũng. Đẩy mạnh hoạt động của báo chí trong công tác phòng, chống tham nhũng, từ đó có thể tạo ra dư luận và tâm lý xã hội tích cực đối với việc phòng, chống tham nhũng.

- *Thứ năm*, khi phát hiện tham nhũng thì phải xử phạt nghiêm minh. Đối với những người có chức, có quyền, khung hình phạt phải nặng hơn đúng người đúng tội trên cơ sở luật pháp cho mọi đối tượng, kể cả những cán bộ đảng viên giữ các trọng trách của Đảng và Nhà nước, phải có hình thức xử phạt nghiêm minh đối với số cán bộ đảng viên này vì trên thực tế, họ là người rất am hiểu luật pháp, ý thức rất rõ về hành vi của mình. Xét xử phải công khai, kịp thời và triệt để, không bao che, “xử lý nội bộ” phổ biến như hiện nay. Cùng với việc xử lý nghiêm minh những người có tội, thì phải có chính sách, biện pháp cụ thể để bảo vệ, tôn vinh những người dũng cảm tố cáo tham nhũng, đối mặt trên mặt trận chống tham nhũng, bởi vì chống tham nhũng là cuộc đấu tranh gay go phức tạp, lâu dài, bức xúc và liên quan trực tiếp đến sự sống còn của Nhà nước. Nếu không mạnh mẽ, kiên quyết đẩy lùi “quốc nạn” này thì hậu quả sẽ khôn lường, do vậy, mất vai trò lãnh đạo và chệch hướng không còn chỉ là nguy cơ nữa.

4. Kết luận

Càng suy nghĩ, càng thấm thía lời dạy của Hồ Chí Minh về vấn đề nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân. Hơn lúc nào hết, sự cần thiết khách quan lúc này là phải bằng tất cả sự tinh táo, kinh nghiệm, bằng bài học trong lịch sử của các nước trên thế giới, phải nhìn rõ thực trạng, chỉ ra các nguyên nhân một cách khách quan đúng đắn, chỉ có như vậy thì mới có thể xây dựng được *các giải pháp* đẩy lùi nạn tham nhũng, xây dựng một xã hội tốt đẹp, vì mục đích: dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ và văn minh...

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Hội nghị lần thứ III, Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa X*, Nxb CTQG, HN, Hà Nội, 2006. tr.12.
- [2] Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 12, Nxb CTQG, HN, 1996. tr. 549 - 550.
- [3] *Sđd*, tr. 438.
- [4] *Sđd*, tr. 438.
- [5] *Sđd*, tr. 439.
- [6] *Sđd*, tr. 439.
- [7] *Sđd*, tr. 439.
- [8] Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb CTQG, HN, 2006. tr. 301.
- [9] PGS.TS Thanh Duy, *Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức*, Nxb CTQG, HN, Hà Nội, 1996.
- [10] Nguyễn Xuân Yêm, *Phòng chống tham nhũng một kết quả đạt được và một số vấn đề đặt ra*, Tạp chí Lý luận chính trị, 2/2008, tr. 44-49.
- [11] Đỗ Nhật Tân, *Tham nhũng và phòng chống tham nhũng*, Tạp chí Triết học 10(197) 10/2007, tr. 22-27.